

การจัดการเครือข่ายผู้สูงอายุและ
เครือข่ายผู้พิการของเขตเทศบาล
ตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง
จังหวัดเชียงใหม่
Elderly and Disable People Network
Management of Nong Tong Pattana
Municipality, Hang Dong District,
Chiang Mai Province

ฉันทนา พานทอง*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรูปแบบและการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเครือข่ายผู้สูงอายุและผู้พิการและการสร้างตัวแบบการจัดการเครือข่ายผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา โดยงานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการศึกษาแบบกรณีศึกษา ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบของเครือข่ายมี 2 รูปแบบดังนี้ รูปแบบที่ 1 เป็นรูปแบบที่มีผู้นำ

* นักศึกษาปริญญาโทคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เป็นหลักของเครือข่าย (Leadership-base network) และรูปแบบที่ 2 เป็นรูปแบบเครือข่ายพันธะแห่งดวงดาว จะมีองค์ประกอบหลักของเครือข่ายของผู้พิการหรือผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาเครือข่ายทั้งสองคือ ผู้กระทำ (Actor) เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ (Objective) และวิธีการ (Method) ซึ่งจากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าผู้ที่เป็นผู้กระทำหลักมี 3 องค์กร คือ เทศบาลหนองตองพัฒนา องค์กรที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐ เช่น มูลนิธิแก้ว-อรุณ ร้านค้าเอกชน และชมรมผู้สูงอายุและชมรมผู้พิการ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ผู้กระทำหลักทั้งสามกำหนดในระยะยาวที่มีร่วมกัน คือ การสร้างความยั่งยืนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการและผู้สูงอายุ แต่ในการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในระยะสั้นจะมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับผู้กระทำหลักวิธีการ ซึ่งผู้กระทำหลักถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิธีการ จากผลการศึกษสามารถแบ่งวิธีการได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ co-governance เป็นวิธีการในการดำเนินการที่เน้นการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการส่งมอบบริการสาธารณะซึ่งมักจะเป็นเครือข่ายที่มีเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาเป็นผู้กระทำหลัก co-management เป็นวิธีการที่ให้ผู้กระทำในเครือข่ายมาผลิตบริการร่วมกัน ซึ่งมักจะเป็นแนวทางเครือข่ายที่มีองค์กรที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐใช้เป็นวิธีการหลัก ในขณะที่ชมรมผู้สูงอายุและชมรมผู้พิการเป็นผู้กระทำหลัก co-production จะเป็นการเน้นการให้ประชาชนเข้ามาเป็นผู้ร่วมดำเนินการในเครือข่าย

Abstract

This research aimed to study type and networking development an a management of elderly and disable people network and to Construct elderly and disable people network model of Nong Tong Pattana municipality. It used qualitative research by using case study method and the result found two type of network: Leadership-base network and star model network which compose of actor, objectives

and methos. Main actors are (1) Nong Tong Pattana Municipality, (2) non-governmental organization: Kaew-Arun Foundation for the Rehabilitation and shops and (3) elderly and disability club. Objectives in the longyun are sustainability and quality of life of elderly and disable people but in short term objectives depend on main actors. Three type methods are (1) co-governance, joint planning and delivery; (2) co-management, actors involve in management process; and (3) co-production, people are co-produce public product and service.

บทนำ

ปัญหาทางสังคมและความต้องการของประชาชนที่เกิดขึ้นในทุกวันนี้ มีความหลากหลายและมีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งการบริหารงานของภาครัฐในการแก้ไขปัญหาทางสังคมดังกล่าว หรือเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยอาศัยกลไกการทำงานแบบควบคุมและสั่งการนั้นอาจจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการได้อย่างทั่วถึง สาเหตุเกิดจากหน่วยงานภาครัฐมีข้อจำกัดในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นการมีข้อมูลข่าวสารที่จำกัด การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวสามารถหาแนวร่วม (Partnership) ที่มีความรู้ในด้านต่างๆ มาร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การสร้างความร่วมมือในการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐด้วยตนเอง องค์กรภาคเอกชน องค์กรภาคประชาชน องค์กรอาสาสมัครสำหรับการแก้ไขปัญหาทางสังคม¹ ซึ่งการสร้างความร่วมมือดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พุทธศักราช 2542 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักที่จะสร้างเครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนให้เหมาะสม สอดคล้องกับท้องถิ่นนั้นๆ

¹ วีระศักดิ์ เครือเทพ. เครือข่าย: นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. 2550. หน้า 13-16.

เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาเป็นอีกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่ง ที่ได้รับการกระจายอำนาจให้เป็นหน่วยงานหลักเพื่อสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานต่างๆ ประกอบกับเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนามีจำนวนผู้สูงอายุ และจำนวนผู้พิการเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง² ส่งผลให้เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา มุ่งเน้นที่จะจัดการกับบริบทเหล่านั้นโดยต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านกิจกรรม และโครงการต่างๆ เช่น โครงการพัฒนารูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และคนทุกวัยในชุมชนซึ่งโครงการดังกล่าวต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือจากสมาชิกในครอบครัวผู้สูงอายุและผู้พิการ คนในชุมชน เทศบาล หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และองค์การภายนอก เข้ามามีบทบาทในการดำเนินโครงการจนบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ³ จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาว่า เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา มีรูปแบบเครือข่ายผู้สูงอายุและเครือข่ายผู้พิการแบบใด และเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา มีการจัดการเครือข่ายผู้สูงอายุและเครือข่ายผู้พิการอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบ เครือข่ายผู้สูงอายุและเครือข่ายผู้พิการของเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา
2. เพื่อศึกษาการจัดการเครือข่ายผู้สูงอายุและเครือข่ายผู้พิการของเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา
3. เพื่อสร้างตัวแบบการจัดการเครือข่ายผู้สูงอายุและเครือข่ายผู้พิการของเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา

² เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา. สถิติแสดงจำนวนผู้สูงอายุ จำนวนผู้พิการ และจำนวนร้อยละในเขตเทศบาลตำบลหนองตอง ประจำปี 2553. 2554.

³ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. โครงการพัฒนารูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และคนทุกวัยในชุมชน. 2552.

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ตัวแบบการจัดการเครือข่ายผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา
2. สามารถพัฒนาแนวทางการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายในเครือข่าย
3. เป็นแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายผู้สูงอายุและเครือข่ายผู้พิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่สนใจ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบกรณีศึกษา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารเทศบาล เจ้าหน้าที่เทศบาล ประธานชมรมผู้สูงอายุและผู้พิการ ประธานผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้พิการ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล นักสังคมสงเคราะห์ ประธานกรรมการเครือข่ายองค์กรผู้สูงอายุเชียงใหม่ ตัวแทนจากโรงพยาบาลหางดง ตัวแทนจากโรงพยาบาลสวนปรุง ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ประธานมูลนิธิแก้วอรุณเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพ ตัวแทนจากร้านค้าชุมชน โดยทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การจัดสนทนากลุ่ม การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ซึ่งเก็บข้อมูลจากตัวแทนกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพลวัตของเครือข่ายผู้สูงอายุและเครือข่ายผู้พิการของเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลและเอกสารต่างๆ โดยมีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนและแนวความคิดเกี่ยวกับองค์การแบบเครือข่าย

แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน

ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนที่สำคัญส่วนใหญ่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 ซึ่งจะเกิดขึ้นในหลายๆ ภาคส่วน เช่น ทางด้านการศึกษา, สาธารณสุขและการคมนาคม นอกจากนี้ขอบเขตของความร่วมมือยังมีการแพร่ขยายออกไป จากการควบคุมโดยภาคเอกชนจนถึงการควบคุมโดยภาครัฐ Savitch⁴ ซึ่งความหมายของความร่วมมือ (Partnership) คือ การกระจายอำนาจและหน้าที่จากภาครัฐไปสู่ภาคเอกชน มีการประยุกต์ใช้การจัดการทางด้านการคลัง และเทคนิคการบริหารจัดการของภาคเอกชน โดย Osborne and McLaughlin ได้แบ่งประเภทของความร่วมมือในการจัดทำบริการสาธารณะร่วมกันออกเป็น 3 ประเภทคือ (1) Co-governance หมายถึง การจัดการที่ให้ภาคส่วนที่สามเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและส่งมอบบริการสาธารณะ (2) Co-management หมายถึง การจัดการที่ให้ภาคส่วนที่สามเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตบริการร่วมกับภาครัฐและ (3) Co-production หมายถึง การจัดการที่ให้ภาคประชาชนเข้ามาผลิตบริการสาธารณะในบางส่วน ซึ่งประชาชนกลุ่มดังกล่าวเป็นผู้ให้บริการสาธารณะนั้นด้วย นอกจากนี้ Hall⁵ ได้กล่าวว่าการที่เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ภายในเครือข่ายทั้งในรูปแบบของความร่วมมือ (Coordinate) หรือความขัดแย้ง (Conflict) ก็ได้โดยอยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนทรัพยากร การใช้อำนาจ การสร้างผลผลิตร่วมกัน เป็นต้น

สำหรับความหมายของความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนนั้น (Public-private partnerships/PPPs) หมายถึง ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน ที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และมีการกระจายความเสี่ยงเพื่อวัตถุประสงค์ในการจัดทำบริการสาธารณะ และการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานสำหรับประชาชน โดยลักษณะเฉพาะของความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนประกอบด้วย 6 ลักษณะ คือ (1) การสร้างความร่วมมือระหว่าง

⁴ Victor Pestoff and Taco Brardsen. *Co-production: The Third Sector and the Delivery of Public Service*. 2008.

⁵ Richard H. Hall. *Organizations: Structures, Processes, and Outcomes*. 2002.

ภาครัฐกับภาคเอกชน (2) ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนที่มีความยั่งยืน (3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการต่างๆ ระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน (4) การแบกรับความเสี่ยงในการดำเนินงานระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน (5) มีการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ต่างๆ ระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน (6) มีการเพิ่มคุณค่าระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน Klijn and Teisman⁶ โดยรูปแบบของความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนและการเข้าไปมีส่วนร่วมของภาคเอกชนสามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 รูปแบบของความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนและการเข้าไปมีส่วนร่วมของภาคเอกชน

รูปแบบ Models	ความเป็นเจ้าของ Asset ownership	ผู้จัดทำบริการ Operation	ผู้ลงทุน Capital investment	ผู้รับความเสี่ยง Commercial Risk	ระยะเวลา Duration
การทำสัญญา (Alternative contract)	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาครัฐ	ภาครัฐ	ตามข้อตกลงในสัญญา
สัญญาเช่า (Leasing)	ภาครัฐ	ภาครัฐ	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	8-15 ปี
กิจการร่วมค้า (Joint venture)	ภาครัฐกับภาคเอกชน	ภาครัฐกับภาคเอกชน	ภาครัฐกับภาคเอกชน	ภาครัฐกับภาคเอกชน	ตามข้อตกลง
สัมปทาน (Concession)	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคเอกชน	ภาคเอกชน	20-30 ปี
การปฏิรูปรัฐวิสาหกิจ (Privatization)	ภาคเอกชน	ภาคเอกชน	ภาคเอกชน	ภาคเอกชน	ไม่จำกัด

ที่มา: ดัดแปลงจาก Gentry; Fernandez; Savitch⁷

⁶ Avantika Singh and Gyan Prakash. *Public-Private Partnership in Health Services Delivery A network organizations perspective*. 2010.

⁷ *ibid*.

แนวคิดเกี่ยวกับองค์การแบบเครือข่าย

คำว่าเครือข่าย (Network) มีนักวิชาการต่างประเทศ และนักวิชาการไทย ได้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า เครือข่าย หมายถึง ความสัมพันธ์ หรือการสร้างความร่วมมือแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ของปัจเจกบุคคล กลุ่ม องค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ภาครัฐ ภาคเอกชน มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากร และข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน และมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ร่วมกัน โดยรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร ประกอบด้วย 3 รูปแบบ คือ **รูปแบบแรก คือ ความสัมพันธ์แบบ Dyadic** ซึ่ง Whetten ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์แบบ Dyadic เป็นการสร้างความร่วมมือระหว่าง 2 องค์กรที่มีความเป็นอิสระ ที่มีข้อผูกมัดเกี่ยวกับความจำกัดทางด้านทรัพยากร **รูปแบบที่สอง คือ Interorganizational Set** ซึ่ง Evan; Caplow; Van de Ven and ferry กล่าวว่า Interorganizational Set เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่ให้ความสำคัญกับหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางของหน่วยงานอื่น และ**รูปแบบที่สาม คือ Interorganizational Network** ซึ่งเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่ประกอบด้วย ความเชื่อมโยงของทุกองค์กร โดยความเชื่อมโยงดังกล่าวเป็นความเชื่อมโยงที่มีความเฉพาะเจาะจง ซึ่งการสร้าง ความเชื่อมโยงจะกระทำโดยการค้นหาข้อผูกมัดระหว่างองค์กรทุกองค์กร Aldrich⁸

นอกจากนี้องค์การแบบเครือข่ายยังประกอบไปด้วยลักษณะของการไหลเวียนทรัพยากรในเครือข่าย และการประสานงานในองค์การแบบเครือข่าย กล่าวคือ การไหลเวียนของทรัพยากรในเครือข่ายเป็นการกำหนดตำแหน่งขององค์กรในเครือข่าย โดยพิจารณาจากความเป็นศูนย์กลางในการทำงานขององค์กร หรือความมีอิทธิพลขององค์กรในการควบคุมการไหลเวียนของทรัพยากร เพราะฉะนั้น การควบคุมทรัพยากรจึงเป็นประเด็นที่สำคัญในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการกระจายทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางการเงิน และอำนาจหน้าที่การกระจายข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคม สิ่งอำนวยความสะดวกและ

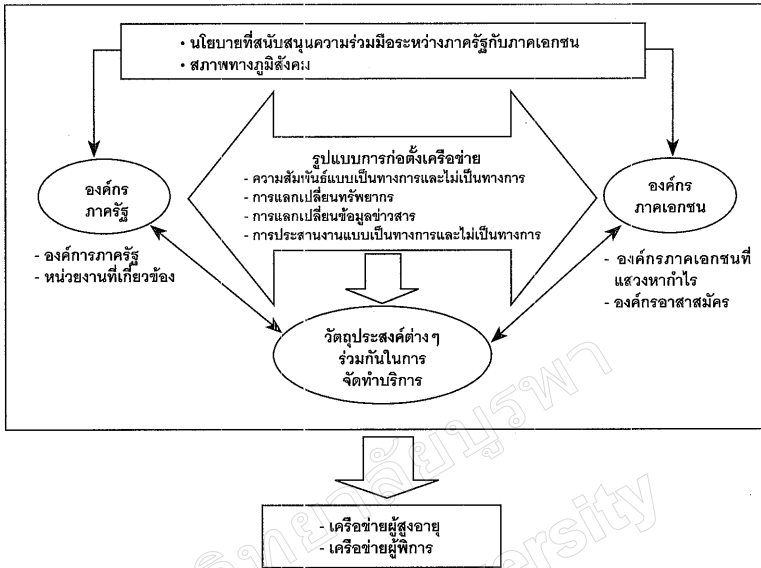
⁸ Richard H. Hall. *loc.cit.*

บุคลากรส่วนการประสานงานในองค์กรแบบเครือข่ายนั้นประกอบไปด้วยการประสานงานแบบเป็นทางการ เช่น การประชุม กฎเกณฑ์ในการทำสัญญา เป็นต้น และการประสานงานแบบไม่เป็นทางการ เช่น การพึ่งพาอาศัยกัน เป็นต้น โดยการประสานงานแบบไม่เป็นทางการมีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าการประสานงานแบบเป็นทางการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาได้ประยุกต์มาจากแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับองค์กรแบบเครือข่ายของ Avantika Singh and Gyan Prakash⁹ ซึ่งกรอบแนวคิดได้นำเสนอเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างภาครัฐ (องค์กรภาครัฐ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) กับภาคเอกชน (องค์กรภาคเอกชนที่แสวงหากำไร/องค์กรอาสาสมัคร) ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวมีรูปแบบของการก่อตั้งเครือข่ายประกอบไปด้วยความสัมพันธ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การแลกเปลี่ยนทรัพยากร การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการประสานงานแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ นอกจากนี้ยังมีนโยบายและสภาพทางภูมิสังคมที่สนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนอีกด้วย โดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์ต่างๆ ร่วมกันในการก่อตั้งเครือข่าย ก่อให้เกิดเครือข่ายผู้สูงอายุและเครือข่ายผู้พิการ ดังแสดงในแผนภาพต่อไปนี้

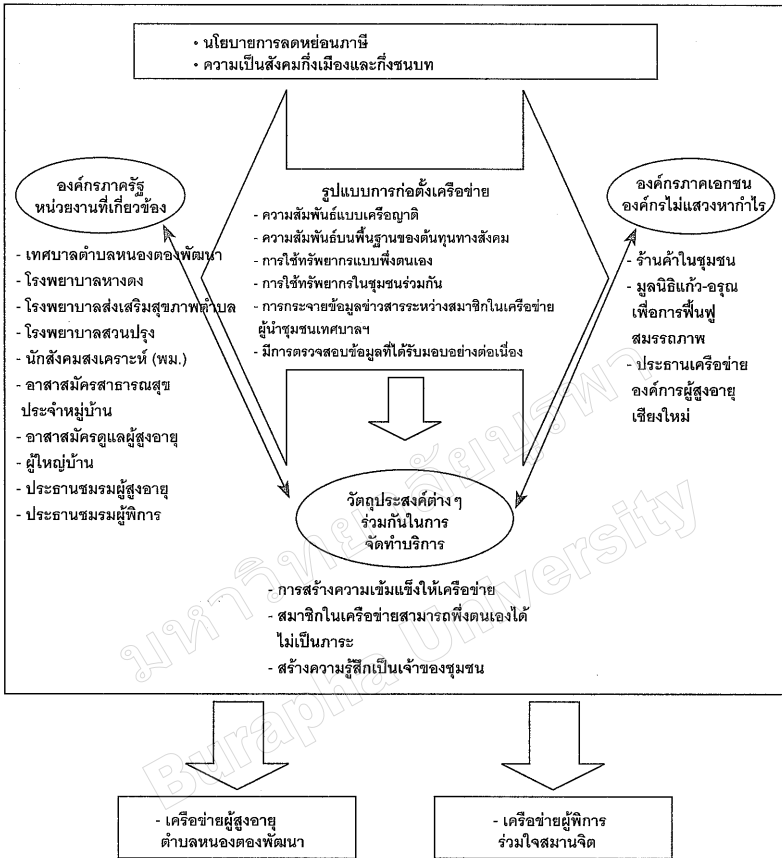
⁹ Avantika Singh and Gyan Prakash. *loc.cit.*

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการศึกษา

จากการสำรวจพื้นที่ การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มพบว่า ในเขตเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนามีเครือข่ายทั้งหมด 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายผู้สูงอายุ และเครือข่ายผู้พิการ ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์กับกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยสามารถสรุป เป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2 ผลการศึกษา

เทศบาลตำบลหนองดองพัฒนาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับสิทธิต่างๆ ของผู้สูงอายุและผู้พิการ อันเนื่องมาจากจำนวนผู้สูงอายุและจำนวนผู้พิการในเขตเทศบาลตำบลหนองดองพัฒนามีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เทศบาลตำบลหนองดองพัฒนาจึงต้องจัดการกับบริบทเหล่านั้น แต่ก่อนหน้าที่เทศบาลตำบลหนองดองพัฒนาจะเข้ามามีบทบาทเป็นองค์กรหลักในการดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการนั้น เดิมตำบล

หนองตองพัฒนาก็มีชมรมผู้สูงอายุที่ดูแลทั้งผู้สูงอายุและผู้พิการอยู่แล้ว ซึ่งการก่อตั้งของชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองตองพัฒนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประกอบด้วย 4 ยุค ประกอบกับตำบลหนองตองพัฒนามีการก่อตั้งชมรมผู้พิการร่วมใจสมานจิตอีกด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ยุคแรกของชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองตองพัฒนามีการรวมตัวของผู้สูงอายุประมาณ 4-5 คน ซึ่งการรวมตัวดังกล่าวเป็นการรวมตัวเพื่อดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงผู้พิการในพื้นที่ด้วย แต่จะเน้นการดูแลผู้สูงอายุมากกว่าผู้พิการ โดยการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุนั้นจะอยู่ภายใต้การดูแลของสถานีอนามัย หรือเรียกว่าสุขศาลาในสมัยนั้น ซึ่งยุคแรกของชมรมผู้สูงอายุมีจำนวนสมาชิกไม่มาก เพราะการติดต่อสื่อสาร หรือการทำความเข้าใจระหว่างผู้สูงอายุในชุมชนขาดประสิทธิภาพ ส่งผลให้โครงสร้างการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุไม่มีความชัดเจน มีเพียงการเลือกประธานชมรมจากตัวแทนผู้สูงอายุ หรือตัวแทนของประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน 4-5 คนเท่านั้น ประกอบกับยังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาให้การสนับสนุนชมรมผู้สูงอายุ ส่งผลให้โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ มีไม่มากเท่าที่ควร มีเพียงกิจกรรมที่ชมรมผู้สูงอายุมุ่งเน้นนั่นก็คือ กิจกรรมทางด้านสุขภาพของผู้สูงอายุและผู้พิการ ไม่ว่าจะเป็น การตรวจรักษาสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค เป็นต้น

ยุคที่สองของชมรมผู้สูงอายุหนองตองพัฒนานั้น จะพบว่าจำนวนประชากรผู้สูงอายุในเขตตำบลหนองตองพัฒนาเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับบุคคลที่มีความรู้ที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลหนองตองพัฒนาเกษียณอายุราชการมากขึ้น ส่งผลให้ยุคนี้เป็นยุคที่ชมรมผู้สูงอายุมีความรุ่งเรือง เพราะชมรมผู้สูงอายุมีโครงสร้างการดำเนินงานที่ชัดเจนขึ้น เนื่องมาจากการมีข้าราชการที่เกษียณอายุเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชมรมผู้สูงอายุ ก็คือการเข้ามาเป็นประธานชมรม และรองประธานชมรม โดยเฉพาะรองประธานชมรมที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ ประกอบกับในช่วงนี้มีการถ่ายโอนภารกิจในการดูแลชมรมผู้สูงอายุจากสถานีอนามัยมาให้กับเทศบาล เพื่อเป็นองค์กรที่จะเข้ามาดูแลผู้สูงอายุต่อไป ซึ่งการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุมีระบบมากขึ้น มีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ

มากขึ้น เช่น การจัดทำบัตรประจำตัวผู้สูงอายุ ซึ่งการจัดทำบัตรดังกล่าวก็เพื่อเป็นการให้ผู้สูงอายุได้เข้าถึงสิทธิต่างๆ ที่ควรจะได้รับ นอกจากการจัดทำบัตรแล้ว ทางชมรมผู้สูงอายุยังมีการจัดตั้งสวัสดิการของชมรมนั้นๆ คือ เงินกลุ่มศพ ซึ่งกิจกรรมนี้เริ่มมาจากโครงการเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งสวัสดิการเงินกลุ่มศพนี้บุคคลที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกได้นั้นต้องมีอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยมีการเก็บเงินจากผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิก เก็บศพละ 10 บาท เก็บล่วงหน้าครั้งละ 5 ศพ ซึ่งการดำเนินงานเงินกลุ่มศพนี้ประสบความสำเร็จ ก็เนื่องมาจากมีผู้นำชมรมที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลประกอบกับเทศบาลก็ให้การสนับสนุนอีกทางหนึ่งด้วย

ยุคที่สามของชมรมผู้สูงอายุหนองตองพัฒนา เป็นยุคที่การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่ผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มกันว่าจะทำกิจกรรมอะไรบ้างก็สามารถเข้าไปขอรับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณจากเทศบาลได้เลย แต่ในยุคนี้การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุที่จะต้องขอรับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณจากเทศบาลนั้น ทางชมรมผู้สูงอายุจะต้องมีการจัดประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิกกับประธานชมรม เพื่อหาข้อตกลงร่วมกันว่า สมาชิกของชมรมผู้สูงอายุต้องการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดบ้างที่เห็นว่าเป็นประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงผู้พิการ เมื่อหาข้อตกลงร่วมกันแล้ว ก็ดำเนินการเขียนโครงการที่เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเสนอขอของบประมาณสนับสนุนจากเทศบาลต่อไป แต่การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในยุคที่สามนี้อยู่ในช่วงตกต่ำ เพราะเกิดความแตกแยกในชมรม คณะกรรมการของชมรมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันส่งผลให้โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการลดน้อยลงจากยุคที่ผ่านมา

ยุคที่สี่ของชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองตองพัฒนา เป็นยุคที่สถานการณ์ของจำนวนผู้สูงอายุในเขตตำบลหนองตองพัฒนาเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ตำบลหนองตองพัฒนาจึงได้หาแนวทางเพื่อจัดการบริบทของผู้สูงอายุดังกล่าว โดยได้รับการส่งเสริม สนับสนุนจากเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างๆ ทั้งจากองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน รวมถึงภาคประชาชน เช่น โรงพยาบาลตำบลหางดง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ร้านค้าใน

ชุมชน มูลนิธิแก้ว-อรุณ รวมถึงประธานชมรมผู้สูงอายุของทั้ง 14 หมู่บ้าน เป็นต้น ส่งผลให้ในยุคนี้เกิดเครือข่ายผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งการเข้ามาเป็นเครือข่ายผู้สูงอายุนั้นก็เพื่อเป็นการร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ เช่น โครงการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ โครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ เป็นต้น ซึ่งโครงการดังกล่าวจะมีศูนย์อเนกประสงค์ผู้สูงอายุประจำตำบล เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อน หรือดำเนินโครงการเหล่านั้น นอกจากนี้ศูนย์อเนกประสงค์ผู้สูงอายุประจำตำบลยังเป็นสถานที่ที่ใช้พบปะพูดคุยของผู้สูงอายุ ผู้พิการ รวมถึงประชาชนทั่วไปอีกด้วย

ส่วนชมรมผู้พิการร่วมใจสมานจิต เกิดขึ้นจากอดีตรองประธานชมรมผู้สูงอายุในยุคที่สอง ร่วมมือกับประธานมูลนิธิแก้ว-อรุณในการเข้ามาดูแลผู้พิการทางด้านสุขภาพจิตในเขตตำบลหนองตองพัฒนา ซึ่งการดูแลผู้พิการนั้นจะเป็นการดูแลในเรื่องของสุขภาพผู้พิการ สิทธิต่างๆ ของผู้พิการ เป็นต้น โดยการดำเนินงานของชมรมผู้พิการนั้น จะมีอดีตรองประธานชมรมผู้สูงอายุในยุคที่สองเป็นแกนนำ หรือเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นการรับสมัครผู้ที่มีจิตอาสาเข้ามาร่วมดำเนินงานกับชมรมผู้พิการ โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านทางเสียงตามสาย การติดต่อประสานงานขอความร่วมมือหรือขอรับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณ บุคลากรจากมูลนิธิแก้ว-อรุณ เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา โรงพยาบาลหางดง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นต้น ส่งผลให้เกิดเครือข่ายผู้พิการในพื้นที่ตำบลหนองตองพัฒนาขึ้น ซึ่งการดำเนินงานของชมรมผู้พิการในปัจจุบัน นอกจากจะดูแลหรือให้การช่วยเหลือผู้พิการทางด้านสุขภาพจิตแล้ว ยังครอบคลุมถึงผู้พิการประเภทอื่นๆ ที่อยู่ในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา โดยมีอดีตรองประธานชมรมผู้สูงอายุในยุคที่สอง เป็นประธานชมรมผู้พิการร่วมใจสมานจิต และมีคณะกรรมการชมรมที่มาจากผู้ที่มีจิตอาสาทั้งหมด

จากการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของชมรมผู้สูงอายุ ชมรมผู้พิการกับภาคีเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการนั้น สามารถแบ่งลักษณะของเครือข่ายความร่วมมือออกเป็น 3 ลักษณะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การดำเนินโครงการหรือการจัดกิจกรรมโดยมีเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาเป็นองค์กรหลัก เช่น โครงการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต โดยการดำเนินโครงการดังกล่าว เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาจะเป็นศูนย์กลางในการติดต่อประสานงานกับมหาวิทยาลัยขอการสนับสนุนทางด้านบุคลากรที่มีความรู้เรื่องการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เป็นศูนย์กลางในการขอความร่วมมือจากสถานที่ราชการในเขตตำบลหนองตองพัฒนา ร้านค้าในชุมชน ในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ โดยสร้างแรงจูงใจให้กับร้านค้าที่เป็นนิติบุคคลสามารถนำค่าแรง ค่าวัสดุ อุปกรณ์ในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมนั้นมาลดหย่อนภาษีได้นอกจากนี้เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนายังมีการประสานงานผ่านทางประธานชมรมผู้สูงอายุ ประธานชมรมผู้พิการ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงผู้ใหญ่บ้านทั้ง 14 หมู่บ้าน ในการส่งเสริมให้บ้านที่มีผู้สูงอายุ หรือผู้พิการอาศัยอยู่ จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย สำหรับผู้สูงอายุ หรือผู้พิการเหล่านั้น เช่น การทำทางลาดหรือราวจับ เป็นต้น ซึ่งวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดทำนั้นทางเทศบาลได้ส่งเสริมให้ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น หรือใช้ภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น เช่น การทำราวจับจากไม้ไผ่ การปรับปรุง ซ่อมแซมบ้าน โดยใช้ช่างที่เป็นคนในท้องถิ่น หรือที่เรียกว่า “หมอบ้าน” เป็นต้น

2. การดำเนินโครงการหรือการจัดกิจกรรมโดยมีองค์กรอื่นๆ เป็นองค์กรหลัก เช่น โครงการค่ายครอบครัวผู้ป่วยจิตเวช ซึ่งโครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ป่วยจิตเวช และเป็นโอกาสเปิดโอกาสให้กับผู้ป่วยที่มีฐานะยากจน ได้มีโอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของตัวเอง ด้วยวิธีการการพาไปเที่ยวนอกสถานที่ เพื่อผ่อนคลาย ลดความเครียด และเป็นการฝึกเข้าสังคมของผู้ป่วยอีกด้วย โดยการดำเนินโครงการนั้นมูลนิธิแก้ว-อรุณจะเป็นองค์กรหลักในดำเนินโครงการ ให้การสนับสนุนทางด้านงบประมาณ สนับสนุนทางด้านบุคลากร การติดต่อประสานงานกับองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และการประสานงานขอความร่วมมือจากเครือข่ายที่เป็นชมรม

ผู้พิการในพื้นที่ต่างๆ รวมถึงชมรมผู้พิการร่วมใจสมาคมนักจิตบำบัดหนองคายพัฒนา ในการส่งตัวแทนผู้พิการทางด้านสุขภาพจิตพร้อมกับผู้ดูแลผู้พิการในการ เข้าร่วมโครงการดังกล่าว

3. การดำเนินโครงการหรือการจัดกิจกรรมที่มีชมรมเข้ามาเป็น แกนนำหลัก ในการดำเนินงานของเครือข่าย เช่น โครงการฟื้นฟูสมรรถนะ ทางร่างกายผู้สูงอายุ และการพัฒนาสมรรถนะผู้ด้อยโอกาส และประชาชน ทัวไป ซึ่งโครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส และประชาชนทัวไปให้ได้รับการฟื้นฟูสุขภาพหลังเข้ารับการบำบัดรักษา เพื่อสร้างเสริมและป้องกันสภาพร่างกายและจิตใจให้เป็นปกติ ไม่มีผลกระทบ ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม และเพื่อให้โอกาสแก่ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส และประชาชนทัวไปที่ยังไม่ได้รับการฟื้นฟูสุขภาพ ให้มีสุขภาพดีถ่วงหน้า โดยการดำเนินโครงการดังกล่าว ชมรมร่วมใจสมาคมนักจิตบำบัดหนองคายพัฒนา ซึ่งเป็นตัวแทนจากภาคประชาชนที่เป็นแกนนำหลักในการติดต่อประสานงาน กับภาคีเครือข่าย เพื่อขอรับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณ รวมถึงบุคลากร ที่มีความรู้ ความสามารถ ซึ่งภาคีเครือข่ายเป็นองค์กรภาครัฐส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เช่น สำนักปลัดกระทรวงกลาโหม (แพทย์ที่ บริกรษา) ศูนย์บำบัดรักษาโรงพยาบาลสวนปรุง โรงพยาบาลหางดง เทศบาล ตำบลหนองคายพัฒนา เป็นต้น

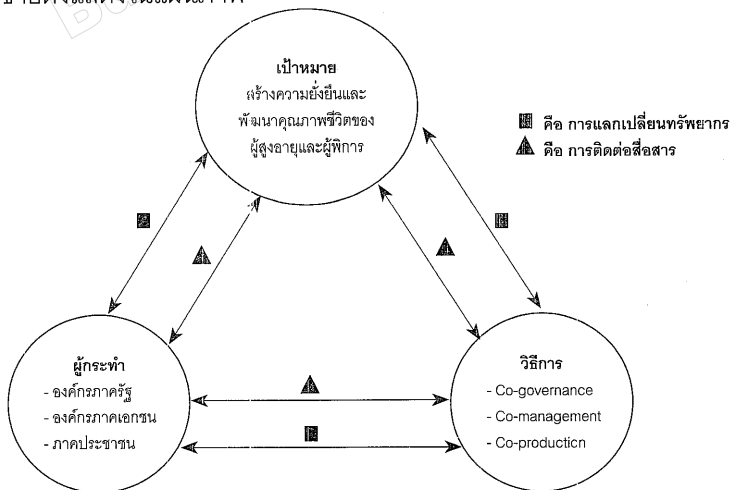
จากการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของชมรมผู้สูงอายุ ชมรมผู้พิการกับ ภาคีเครือข่าย ที่เป็นทั้งองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน รวมถึงภาคีเครือข่าย ที่มาจากภาคประชาชนสามารถแบ่งลักษณะของเครือข่ายความร่วมมือ ออกเป็น 3 ลักษณะ ซึ่งทั้ง 3 ลักษณะมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการจัดตั้ง เครือข่าย นั่นก็คือ เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่าย สมาชิกใน เครือข่ายสามารถพึ่งตนเองได้ และสุดท้ายคือ การสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของ ชุมชนให้กับประชาชนในชุมชน

อภิปรายผลการศึกษา

ในส่วนนี้จะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ความสัมพันธ์และการบริหารภายในเครือข่ายของผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาและรูปแบบของเครือข่ายของผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา รายละเอียดมีดังนี้

1. ความสัมพันธ์และการบริหารภายในเครือข่ายของผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายของผู้พิการหรือผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาจะมีองค์ประกอบหลักภายในเครือข่ายทั้งสองคือ **ผู้กระทำ (Actor)** เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ (Objective) และวิธีการ (Method) ซึ่งจากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าผู้ที่เป็นผู้กระทำหลักมี 3 องค์กร คือ เทศบาลหนองตองพัฒนา องค์กรที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐ เช่น มูลนิธิแก้ว-อรุณ ร้านค้าเอกชน และชมรมผู้สูงอายุและชมรมผู้พิการ ซึ่งผู้กระทำทั้งสามนั้น จะดำเนินการกำหนดเป้าหมายร่วมกันกับผู้สูงอายุและผู้พิการ และภาคส่วนอื่นที่ไม่ได้เป็นผู้กระทำหลัก ให้เข้ามามีส่วนร่วมในเครือข่าย ไม่ว่าจะเป็นร้านค้า โรงพยาบาลสวนปรุง ชมรมร่วมใจสุมาจินต ตำบลหารแก้ว ปรธาณเครือข่ายผู้สูงอายุเชียงใหม่ ผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ดังนั้นจำนวนผู้กระทำในแต่ละเครือข่ายจะขึ้นอยู่กับเป้าหมายที่ผู้กระทำหลักได้กำหนดร่วมกันกับผู้สูงอายุและผู้พิการ **เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์** ที่ผู้กระทำหลักทั้งสามกำหนดในระยะยาวที่มีร่วมกันคือ การสร้างความยั่งยืนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการและผู้สูงอายุ แต่ในการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในระยะสั้นจะมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับผู้กระทำหลักอย่าง เช่น ในกรณีของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาเป็นผู้กระทำหลักการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์จะต้องคำนึงถึงอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามกฎหมายเป็นหลัก เช่น การพัฒนารายได้ซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ของแต่ละผู้กระทำ (ที่ไม่ใช่ผู้กระทำหลัก) เทศบาลจะมีลักษณะของความสัมพันธ์ของการเป็นผู้ให้ทรัพยากรและการสื่อสารจะเป็นไปลักษณะกึ่งระหว่างการบังคับและการขอความร่วมมือ แต่ถ้าผู้กระทำหลักเป็นองค์กรที่

ไม่ใช่องค์กรของรัฐ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์จะเป็นการประสานผลประโยชน์ในทางเกื้อกูลกับผู้กระทำที่เหลือในเครือข่ายและการสื่อสารจะเป็นการขอความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่สำหรับผู้กระทำหลักเป็นชมรมผู้สูงอายุและชมรมผู้พิการจะเป็นการกำหนดเป้าหมายที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุและผู้พิการ และประธานชมรมผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้านเป็นผู้กำหนดทิศทาง แต่สำหรับชมรมผู้พิการประธานชมรมจะเป็นผู้กำหนดทิศทางและการติดต่อสื่อสารส่วนใหญ่เป็นการใช้มาตรการทางสังคมเพื่อให้เกิดการดำเนินการในเครือข่าย และองค์ประกอบสุดท้าย คือ **วิธีการ** ซึ่งผู้กระทำหลักถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิธีการจากผลการศึกษาสมากรแบ่งวิธีการได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ co-governance เป็นวิธีการในการดำเนินการที่เน้นการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการส่งมอบบริการสาธารณะซึ่งมักจะเป็นเครือข่ายที่มีเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาเป็นผู้กระทำหลัก co-management เป็นวิธีการที่ให้ผู้กระทำในเครือข่ายมาผลิตบริการร่วมกันซึ่งมักจะเป็นแนวทางเครือข่ายที่มีองค์กรที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐใช้เป็นวิธีการหลัก ในขณะที่ชมรมผู้สูงอายุและชมรมผู้พิการเป็นผู้กระทำหลัก co-production จะเป็นการเน้นการให้ประชาชนเข้ามาเป็นผู้ร่วมดำเนินการในเครือข่ายดังแสดงในแผนภาพ

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์และการบริหารภายในเครือข่าย

2. รูปแบบของเครือข่ายของผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลหนองตองพัฒนา

จากผลการศึกษาสามารถที่จะแบ่งเครือข่ายของผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนาตามแนวทางของทฤษฎีเครือข่ายร่วมกับทฤษฎีวิถีจักรขององค์กรสามารถที่จะแบ่งรูปแบบของเครือข่ายได้ 2 รูปแบบดังนี้ **รูปแบบที่ 1** เป็นรูปแบบที่มีผู้นำเป็นหลักของเครือข่าย (Leadership-base network) เป็นรูปแบบที่เกิดอยู่ในช่วงต้นๆ ของการกำเนิดเครือข่ายและในช่วงที่เครือข่ายกำลังพัฒนา ผู้นำจะเป็นผู้กระทำหลักและเป็นผู้กำหนดการดำเนินงานในเครือข่ายรวมทั้งการกำหนดเป้าหมาย ทรัพยากร และลักษณะของการสื่อสารจะเป็นไปในลักษณะกึ่งการบังคับและการขอความร่วมมือ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้กระทำหลักว่าเป็นองค์กรประเภทใด ดังจะเห็นได้จากกรณีของยุคแรกๆ ของการจัดตั้งชมรมและเครือข่ายของผู้สูงอายุ และสภาพของเครือข่ายของชมรมผู้พิการที่ผู้นำ คือ ประธานชมรมผู้พิการหรือชมรมร่วมใจสมานจิต ซึ่งความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์แบบ Dyadic กล่าวคือ ความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายแต่ละผู้กระทำในเครือข่ายต่างเป็นอิสระซึ่งกันและกัน เพราะชมรมร่วมใจสมานจิต และโรงพยาบาลสวนปรุง เข้ามาร่วมกันเป็นเครือข่ายเพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการหรือผู้ที่บกพร่องทางจิตให้สามารถเข้ามาอยู่ร่วมกันในสังคมซึ่งทั้งสององค์กรมีความเป็นอิสระจากกัน **รูปแบบที่ 2** เป็นรูปแบบเครือข่ายพันธะแห่งดวงดาว ซึ่งเป็นลักษณะที่เครือข่ายพัฒนาแล้ว ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยทั้งหมด 8 ส่วน ได้แก่ จุดมุ่งหมายร่วม ผู้กระทำ การเชื่อมโยง ซึ่งหมายถึง กิจกรรมที่แต่ละผู้กระทำได้ดำเนินการร่วมกันที่มีความสัมพันธ์ในแบบเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย (Interorganizational network) แต่ละองค์การจะมีข้อผูกมัดซึ่งกันและกันทั้งในรูปแบบของการสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ การตรวจสอบระบบ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันสำหรับเครือข่ายเทศบาลหนองตองพัฒนาที่มีลักษณะนี้ คือ เครือข่ายที่มีเทศบาลหนองตองพัฒนาเป็นผู้กระทำหลัก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าทั้งเครือข่ายผู้สูงอายุและเครือข่ายผู้พิการล้วนมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องของความเข้มแข็งในยุคเริ่มต้นเกิดความเข้มแข็งของผู้นำเครือข่ายภายหลังจากนั้นเป็นความเข้มแข็งของสมาชิกในเครือข่ายไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือองค์กร ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า

1. ควรเพิ่มกระบวนการในการสร้างค่านิยมในการพึ่งตนเองและสร้างค่านิยมถึงการเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น
2. รัฐบาลควรให้การสนับสนุนและสร้างกลไกการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการร่วมกันกับเครือข่ายเช่นการให้สิทธิ์กับภาคเอกชนในการเป็นผู้แทนในการจัดทำบริการสาธารณะ

รายการอ้างอิง

- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. *โครงการพัฒนารูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และคนทุพพลภาพในชุมชน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552.
- เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา. *สถิติแสดงจำนวนผู้สูงอายุ จำนวนผู้พิการ และจำนวนร้อยละในเขตเทศบาลตำบลหนองตอง ประจำปี 2553*. เชียงใหม่: เทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา, 2554.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. *เครือข่าย: นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2550.
- สมบุญรณ์ เดชสมบุญรณ์สุข. *ความรู้และกฎหมายเทศบาล*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษร, 2548.
- Akintoye, A., Beck, M., & Hardcastle, C. *Public-private Partnerships Managing risk and opportunities*. UK: Blackwell Science, 2003.
- Singh, A., & Prakash, G. "Public-Private Partnership in Health Services Delivery A network organizations Perspective". *Public Management Review*. 12.6 (2010): 829-856.
- Hall, R. H. *Organizations: Structures, Processes, and Outcomes*. New Jersey: Pearson Education, 2002.
- Pestoff, V., & Brandsen, T. *Co-production: The Third Sector and the Delivery of Public Service*. New York: Routledge, 2008.